

Taraf

Savunma harcamaları

FAİK AKÇAY

Araştırmacı-yazar

faikakcay3@hotmail.com

Istanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Birimi, 2003 yılından bu yana sürdürdüğü eğitimler kapsamında, Prof. Dr. Nurhan Yentürk'ün yönetiminde, Kamu Harcamaları İzleme Dizisinin 3. yapıtını yayınladı. Hak temelli 52 sivil toplum kuruluşunun ortaklaşa yürüttüğü çalışma sonucu ortaya çıkan bu yapıt, Türkiye'nin kanayan bir yarasına ışık tutacak veriler saptayarak, bunları kamuoyuyla paylaşmıştır. Bu çalışmanın ufuk açıcı çalışmalarına öncülacağı kanısındayız.

Yurttaşların ödedikleri vergilerin nerelere, neden, nasıl harcılandıklarını bilmeleri, demokrasinin en önemli göstergelerinden biridir. Gelirleri, giderleri, bunların süreçleri konularında yurttaşlarına bilgi veren, tüm gelirlerini, giderlerini denetime açık tutan ülkeler demokratik, bunları yurttaşlarından gizleyen yönetimler demokratik olmayan yönetimlerdir.

Ülkelerin savunma giderleri, kamusal bir harcamadır. Savunmaya harcanan paralar, vergi toplanarak sağlanmaktadır. Demokratik bir ülkede, yurttaşlardan toplanarak, ülkenin ya da yurttaşların korunması, ülke güvenliğinin sağlanması için harcanacak paranın, nereye, nasıl, ne ölçüde olması kararının verilmesinin yetkisi toplumdur. Bunun böyle olması gerekir.

Savunma harcamaları, kamu harcamalarının en duyarlı alanıdır. Bir ülkedeki tüm yurttaşları yakından ilgilendiren bir konudur. Türkiye gibi demokrasisi yeterince oturmamış, kamu yönetimi

yeterli düzeyde açıklık içinde yapılmayan ülkelerde, bu konu daha karmaşık bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde genel olarak yıllık bütçe hazırlanması gibi, savunma giderlerinin kararının verilmesi süreçlerinde halkın hiç söz, karar yetkisi yoktur. Halkın temsilcilerinin kısıtlı yetkileri vardır.

Vatandaşı bir yana bırakalım, Kitle iletişim araçları, sivil toplum kuruluşları, bilim insanları ve kurumları, askeri harcamaları yeterince izleyememektedirler. Bu harcamalar, **1- izlenebilen, 2- Kısıtlı olarak izlenebilen, 3- İzlenemeyen harcamalar** olarak sınıflandırılmaktadır.

Savunma harcamaları çok yüksek

Günümüzde Türkiye'nin askeri harcamalarının oranı NATO, AB, dünya ülkeleri ortalamasının üstündedir.

Türkiye, ABD'den sonra milli gelirine oran olarak en yüksek askeri harcamayı yapıyor... Askerî harcama büyüklüğü ile NATO içinde askeri harcamaları milli gelirinin yüzde üçünü aşan üç ülkeden biri ve oran olarak ABD'den sonra ikinci.

Bu yükseklik Cumhuriyet Türkiye'sinin iyileşmez bir yarası olmuştur.

1988-2004 yılları arasında, iki yıl dışında, Türkiye'nin askeri bütçesi, eğitim bütçesinin üstünde olmuştur.

Türkiye'nin savunma giderlerinin yüksekliği uluslararası kuruluşlarca da saptanmıştır.

"Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün ... (SIPRI) hesaplamalarına göre, 1988-2008 arasındaki

yirmi yılda Türkiye dünyada en çok silah ithal eden beş ülkeden biri olmuştur. Yirmi yıl birlikte değerlendirildiğinde Türkiye, Hindistan ve Çin'den sonra üçüncü ülke konumundadır."

Türkiye'nin silahlanmasının gelip geçici bir heves olmadığını, ülkemizin istikrarlı bir şekilde her yıl askeri harcamalarda başı çektiğini de saptamak gerekir. Türkiye her yıl askeriye çevresindeki ülkelere çok daha fazla kaynak ayırmaktadır. Bu alışkanlık soğuk savaştan sonra da değişmemiştir.

Ulusal gelirinin önem bir bölümünü silahlara yatıran ülkenin kalkınması, barışı kurması, eğitim, sağlık sorunlarını gidermesi olanaksızdır.

Eğitilmeyen, sağlığı yerinde olmayan bir insanın savaşması, alınan silahları kullanması olası değildir. Heronları kullanacak insan bulunamamasının nedeni budur. Silahlanmayı, savaşmayı, halkın eğitilmesinin, sağlıklı yaşamasının önüne geçiren toplumların uygarlığı yakalamaları düşünülemez.